

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Федорова Тетяна Сергіївна.

Дробот Вікторія Вікторівна

здобувачка 1-го курсу магістратури

факультету адвокатури та антикорупційної діяльності

Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Проблема захисту прав національних меншин є однією з найактуальніших у сучасному світі. Між національними меншинами існують відмінності в мові, культурних цінностях, релігійних переконаннях та етнічній приналежності. Важливим питанням сучасності є збереження їхньої ідентичності. Захист прав національних меншин допомагає зберегти культурне різноманіття, яке є одним із найцінніших скарбів людства. Зростання етнічної різноманітності, міграційні процеси та глобалізація посилюють необхідність ефективного захисту прав представників національних меншин. У цьому контексті особливої уваги потребує роль міжнародних організацій, які за своєю сутністю покликані забезпечувати дотримання універсальних стандартів прав людини.

Міжнародні організації, зокрема Організація Об'єднаних Націй, Європейський Союз, Організація з безпеки і співробітництва в Європі та Рада Європи, розробляють і впроваджують норми для захисту прав національних меншин.

ООН є основним гарантом прав людини на міжнародному рівні. Проте досліджуючи діяльність ООН можна дійти висновку, що питанню значущості захисту прав національних меншин не завжди приділялось достатньо уваги, особливо на початку своєї діяльності, а саме можна стверджувати про певний «символічний» розгляд цих питань [1]. Проте у 1947р. в Комісії ООН з прав

людини створили Підкомісію з попередження дискримінації і захисту расових, національних, релігійних і мовних меншин. Почали приділяти увагу фактам дискримінації меншин та підготовці рекомендацій щодо її подолання, а також визначили такі поняття, як «етнічна меншина» і «національна меншина». Вже в 1948р. прийняли «Конвенцію про запобігання злочинів геноциду і покарання за нього», в якій вперше визначили поняття «національна, етнічна група», як міжнародно-правову категорію. Припускається, що саме цей документ за час діяльності ООН вперше звернувся до питання про групові права етнічних та національних меншин [2].

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966р. закріпив спеціальну норму щодо захисту прав етнічних та мовних меншин. Стаття 27 містить: «У тих країнах, де існують етнічні, релігійні і мовні меншини, особам, що належать до таких меншин, не може бути відмовлено в праві разом з іншими членами тієї ж групи користуватися своєю культурою, сповідувати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мовою» [3]. На підставі Пакту діє Комітет із прав людини ООН, що зараз вважається одним із найвпливовіших міжнародних інститутів захисту прав людини, який займається захистом прав національних меншин.

Ще одним важливим здобутком ООН в сфері захисту прав національних меншин є Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин, що була прийнята резолюцією ГА ООН 18 грудня 1992р. Вона встановлює загальновизнані стандарти для захисту прав меншин, якими можуть користуватися як самі меншини, так і держави. Багато країн використовують положення Декларації як основу для національного законодавства, покладаючи на себе обов'язок захищати на своїх територіях існування та самобутність національних меншин.

Європейську систему захисту прав національних меншин, що включає ОБСЄ, ЄС та Раду Європи, вважають найефективнішою. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р. містить статтю, де наголошується: «Користування правами та свободами, визнаними в цій

Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою – статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою з ознак» [4]. Варто зазначити, що Конвенція вперше в практиці регіональних і універсальних міжнародних договорів з прав людини зазначила, що саме «належність до національних меншин» є однією з основних ознак, за якою категорично забороняється дискримінація осіб та обмеження їхніх прав [5].

Діяльність ОБСЄ в сфері захисту прав національних меншин полягає у формуванні стандартів та рекомендацій, які не мають юридичної сили, але мають політичний вплив на учасників організації.

Важливим кроком в сфері захисту прав національних меншин було створення посади Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин. Верховний комісар призначається на три роки, але повноваження можна продовжити ще на один строк. Основним завданням комісара є попередження і запобігання конфліктів, та залучання його до вирішення тих питань, які впливають на безпеку. Верховний комісар на основі своєї діяльності публікує Рекомендації та Директиви, які містять консультації щодо загальних викликів і передового досвіду.

Європейський Союз поширює ідеї демократії, свободи, рівності і захисту прав меншин. ЄС створює регіональні стандарти, яких країни-члени повинні дотримуватись, створюючи в своєму законодавстві норми про рівність.

Рада Європи – це провідна європейська організація, яка займається захистом прав людини. РЄ розробила фундаментальний документ, що визначає стандарти захисту прав національних меншин, а саме Рамкову конвенцію про захист прав національних меншин. На цій підставі був створений Консультативний комітет Рамкової конвенції про захист національних меншин при Комітеті Міністрів Ради Європи. Комітет оцінює стан дотримання прав меншин на основі офіційних звітів урядів та інформації від громадських організацій. РЄ володіє комплексом

механізмів для захисту гарантування прав меншин, зокрема це Європейська хартія регіональних мов та мов меншин, що прийнята 1992 року [6].

Захист прав національних меншин було і залишається одним із найважливіших завдань сучасності. Міжнародні організації, такі як ООН, ОБСЄ, Рада Європи та ЄС, відіграють беззаперечно важливу роль у розробці та впровадженні стандартів захисту прав меншин. Хоча досягнуто значних результатів, зокрема, ухвалення міжнародних документів та створення спеціальних механізмів моніторингу, проблема захисту прав національних меншин залишається актуальною. Для ефективного вирішення проблем, пов'язаних із захистом прав національних меншин, необхідно посилити міжнародне співробітництво, забезпечити належне фінансування відповідних програм та залучати до цього процесу як уряди, так і громадянське суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ковний Ю. Є. Історичні аспекти становлення правового регулювання у сфері етнонаціональної політики. *Публічне право № 4 (48)*, 2022. С 228-234. URL : <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/48/26.pdf>
2. Картунов О. В. Політико-правовий аналіз діяльності ООН щодо підвищення статусу національних меншин. *Maricteriум. Вип. 10. Політичні студії*. Київ, 2002. С. 78-87. URL : <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/13998>
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#o132
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04.11.1950 Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
5. Ткаченко Є. В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин. *Навчальний посібник*. Київ, 2018. С. 124. URL : https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_5_copy.pdf

6. Шамраєва В.М. захист окремих груп осіб на рівні ООН та в рамках регіональних систем захисту прав людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. Випуск 76: частина 2. 2023. С. 278-284. URL : <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/05/46.pdf>

Ключові слова: захист прав, міжнародні організації, національні меншини, ООН, ОБСЄ, Рада Європи, ЄС, права людини.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Мануїлова Катерина Вікторівна.

Жилка Анастасія Миколаївна

здобувачка 1-го курсу магістратури

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМА СМЕРТНОЇ КАРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Смертна кара є однією з найдавніших форм покарання, яка, однак, продовжує викликати гострі суперечки в сучасному світі. Упродовж останніх десятиліть питання смертної кари вийшло на міжнародну арену і стало важливою темою обговорення в межах міжнародного права. Різні країни та міжнародні організації висловлюють суперечливі позиції щодо її законності та моральної допустимості. Смертна кара залишається предметом постійних дискусій між прихильниками повної заборони та тими, хто вважає її необхідним заходом у боротьбі з особливо тяжкими злочинами.

Міжнародне право, зокрема в межах Організації Об'єднаних Націй (ООН) та Ради Європи, послідовно прагне обмежити та скасувати смертну кару. Ключовими документами в цьому контексті є Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (далі – МПГПП) 1966 року та Другий

РОЛЬ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ.....	57
Рачок Анна Ігорівна	
МІСЦЕ ООН ТА МЕХАНІЗМ РОБОТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	62
СЕКЦІЯ № 3. ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ.....	66
Антонюк Софія Любомирівна	
МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ ТА МІГРАНТІВ.....	66
Глебова Катерина Валеріївна	
ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	71
Гриньків Ігор Віталійович та Габрук Ярослав Олегович	
ПРАВА ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ СУЧАСНОСТІ.....	76
Грищенко Дарія Андріївна	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	79
Грігуца Яна Сергіївна	
ПРАВА ЖІНОК У МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇНАХ: МІЖ РЕЛІГІЄЮ ТА ЗАКОНОМ.....	84
Дідух Анастасія Сергіївна	
РОЛЬ РАДИ ЄВРОПИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	90
Дробот Вікторія Вікторівна	
РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.....	93
Жилка Анастасія Миколаївна	
ПРОБЛЕМА СМЕРТНОЇ КАРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	97
Жук Станіслав Сергійович	
ІНДИВІД ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ЗНОСИН.....	101
Іваськова Дарія Сергіївна	
ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: НОВІ СТАНДАРТИ ТА ВИКЛИКИ.....	105
Каліновська Катерина Станіславівна	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПІ.....	109
Капітоненко Ангеліни Сергіївни	